

Motion till riksdagen 2024/25:1462

av Tobias Andersson m.fl. (SD)

Hårdare reglering av handel med metallskrot

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kontantförbud vid hantering av handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på spårbarhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa tillståndskrav för handel med metallskrot och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Stöld av koppar och andra värdefulla metaller är ett allvarligt problem i Sverige. Trots vissa framsteg i att förebygga stölder längs järnvägarna fortsätter problemet att påverka landets kyrkor och småföretag. Dessutom har åtgärder för att förhindra stöld från järnvägsinfrastrukturen resulterat i ökade stöld hos återvinningsföretag som samlar in och lagrar metaller, vilket leder till högre kostnader för övervakning och inbrottsskydd. Stöld från järnvägarna har nyligen ökat i södra och mellersta Sverige, och det har även blivit vanligare att katalysatorer och partikelfilter stjäls från fordon på grund av de värdefulla metaller dessa innehåller. Detta har resulterat i enorma kostnader för försäkringsbolagen och bilägare samt skapat problem för de drabbade fordonsägarna.

Stöld av koppar och andra metaller är också oroande ur kulturell synvinkel, enligt Riksantikvarieämbetet och Svenska kyrkan. Trafikverket hoppas att investeringar i DNA-märkning och instängsling kommer att minska stöld längs järnvägarna. Stöld av koppar och andra metaller leder inte bara till ekonomiska förluster utan hotar också Sveriges kulturarv, kyrkogårdar och tågsäkerhet. Genom att klippa av signalkablar och jordkablar störs inte bara tågtrafiken, utan även den inhemska industrin påverkas negativt på grund av försenade leveranser.

Kabelstölder vid järnvägarna innebär även risker för allvarliga elolyckor, då delar av järnvägsanläggningen kan bli strömförande om kablar eller jordförbindelser klipps av. Kabelstölder kan även destabilisera elnätet och hota den nationella kraftförsörjningen. Dessa samhällsskadliga stölder, som ibland utförs genom sabotageliknande inbrott, genererar vanligtvis små inkomster för tjuven men orsakar enorma kostnader och risker för samhället. Oavsett om stölderna utförs av enskilda tjuvar eller organiserade brottslingar krävs kraftfulla åtgärder för att bekämpa detta problem, och möjligheten för oseriösa aktörer att fortsätta handla med stöldgods måste starkt begränsas.

Kontantförbud

Drivkraften för kriminella personer och stöldlingar som begår dessa brott är att de snabbt kan få kontant ersättning för stöldgodset genom att sälja metallskrotet direkt till mindre nogräknade metallåtervinningsföretag som agerar hälare och som inte ifrågasätter varifrån metallerna kommer. Ett problem med kontantbetalningar är att de inte kan spåras på samma sätt som banköverföringar vilket försvårar polisens utredningsarbete. Polisen har också vid ett flertal tillfällen efterfrågat ett kontantförbud för denna typ av verksamhet, men än idag finns det ingen begränsning för hur stort värde som kan säljas för kontant betalning i Sverige. Detta samtidigt som flera länder i Sveriges närhet infört kontantförbud och andra regelskäpningar som ett led i att stävja problemen med stulet metallskrot. Ett kontantförbud för metallskrot har tidigare utretts och utredaren var, i likhet med polisen, återvinningsföretagen och alla övriga remissinstanser, mycket positiv till ett införande av ett sådant förbud. I utredningen SOU 2014:72 föreslogs ett förbud mot kontanter, checkar och postväxlar vid handel med metallskrot. Nu utreds frågan igen som en del av Miljöstraffrättsutredningen (M 2022:4). Vår övertygelse är att utredningen åter kommer att visa på att ett kontantförbud vid handel med metallskrot bör införas. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag till lagstiftning som reglerar kontanthantering för företag som handlar med metallskrot.

Spårbarhet

Icke seriös handel med metallskrot ska motverkas i alla led. Av den anledningen är spårbarhet viktigt. Den bokföringsskyldighet företagen har idag fyller denna funktion då inköpen följs av en självfaktura eller inköpsnot där relevanta uppgifter noteras. Denna bokföringsskyldighet i kombination med ett förbud mot kontanta utbetalningar menar vi ökar spårbarheten och underlättar polisens arbete vid brottsutredningar. Efterlevnaden avseende bokföringsskyldigheten varierar emellertid och de företag som ägnar sig åt häleri av stulen metall och rutinemässigt fuskar med denna bokföring löper idag ingen uppenbar risk för upptäckt. Detta samtidigt som konsekvenserna av en eventuell upptäckt inte är nog avskräckande, inte minst då skrothandel idag inte är en tillståndspliktig verksamhet där ett indraget tillstånd att bedriva verksamheten kan vara en konsekvens av underlåtelse att iaktta den för spårbarheten så viktiga bokföringsskyldigheten. Regeringen bör återkomma med ett förslag till lagstiftning som syftar till att ytterligare stimulera till och säkerställa spårbarheten vid handel med metallskrot.

Tillståndskrav

För att ett införande av ett kontantförbud ska ge avsedd effekt måste det kombineras med ett krav på skrothandlartillstånd och tydliga sanktionsåtgärder. Exempelvis ska de aktörer som fortsätter att köpa det stulna metallskrotet riskera att få sina skrothandlartillstånd indragna och därmed beläggas med näringsförbud och tvingas upphöra med sina verksamheter. Det är en både rimlig och nödvändig åtgärd. Regeringen behöver lägga fram ett förslag till lagstiftning syftande till ett införande av ett särskilt tillstånd för handel med metallskrot.

Straffskärpningar

Ett förbud mot kontanta utbetalningar tillsammans med bokföringsskyldighet och tillståndsplikt utgör goda hinder för fortsatt handel med stulet metallskrot. Tillståndskravet ger polisen eller annan tillsynsmyndighet anledning att besöka anläggningarna och kontantförbudet tillsammans med bokföringsskyldigheten skapar digitala spår som polisen kan analysera för att få fram de bevis som saknas idag. En effektivare kontroll förutsätter att bekämpandet av handel med stulet metallskrot prioriteras.

Regeringen har, tack vare en överenskommelse i Tidöavtalet, initierat ett arbete med att se över straffen för så kallad mängdbrottslighet. Det är därför vår förhoppning att den typ av brottslighet som beskrivs här framgent kommer att omfattas av skärpta straff. Därmed skulle de rättsvårdande myndigheterna ges ökade möjligheter att tillämpa nödvändiga verktyg för att effektivt utreda och lagföra de inblandade aktörer som tillgriper eller handlar med stulet metallskrot.

Tullverket

I takt med att stulet metallskrot blir allt svårare att avyttra hos svenska återvinningsföretag finner de professionella stöldligorna nya sätt att bedriva sin verksamhet. Det finns indikationer på att stulet metallskrot idag i högre grad hanteras av kriminella aktörer som köper in det för att sedan föra skrotet ut ur landet i syfte att avyttra det där. Inte minst då det gäller stulna katalysatorer och partikelfilter.

För att motarbeta denna form av organiserad brottslighet måste möjligheterna att frakta ut stulet metallskrot ur landet kraftigt begränsas. Vi har länge haft uppfattningen att Tullverkets mandat att arbeta med detta har behövt stärkas. I och med Tidöavtalet kommer regeringen framgent verka för att ge Tullverket nya förutsättningar för sitt arbete vilket bör resultera i att den organiserade brottslighetens möjligheter att bedriva handel med stulet metallskrot försvåras avsevärt.

Tobias Andersson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Josef Fransson (SD)

Jessica Stegrud (SD)

Johnny Svedin (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD)